

POVEIKIO DUOMENŲ APSAUGAI ATLIKIMO FORMA
Projektas „Didžiojo lietuvių kalbos garsyno sukūrimas (LIEPA-3)“

1. Priežastys, dėl kurių būtina atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą

Planuojamos vykdyti veiklos aprašymas, jos tikslai ir planuojamos atlikti asmens duomenų tvarkymo operacijos. Paaškinimas, kodėl būtina atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą. Jei reikia, prie formos pridedami susiję dokumentai.

Veiklos aprašymas, jos tikslai.

Asmens duomenys bus renkami mokslinių tyrimų tikslais¹. Ši analizė yra atliekama siekiant įvertinti poveikį duomenų apsaugai įgyvendinant projektą „Didžiojo lietuvių kalbos garsyno sukūrimas (LIEPA-3)“. Asmens duomenys bus renkami ir tvarkomi LIEPA-3 projekto įgyvendinimo laikotarpiu projektą įgyvendinančių mokslo ir studijų institucijų.

Projektą LIEPA-3 įgyvendina Vilniaus universitetas (VU) kartu su partneriais – Vytauto Didžiojo universitetu (VDU) ir Lietuvių kalbos institutu (LKI). Projekto tikslas – sudaryti galimybes ir geresnes sąlygas skaitmeninimo plėtrai ir naujomis technologijomis pagrįstiems sprendimams, kuriant pažangias skaitmenines paslaugas visuomenei. Projekto uždavinys – parengti ne mažiau kaip 10 tūkst. val. anotuotą lietuvių kalbos garsyną, skirtą šnekos atpažinimo, DI ir inovatyvioms technologijoms plėtoti (toliau – Garsynas). Garsynas bus laisvai prieinamas ir pateiktas mažiausiai dvejose atviros prieigos platformose (pvz., „Hugging Face“, CLARIN ar kt.) ir Lietuvos atvirų duomenų portale (data.gov.lt) ir prieinamas nemokamai. Licencijoje nurodant, kad kiekvienas asmuo parsisiuntęs Garsyną (visą ar jo atskiras dalis) tampa asmens duomenų valdytoju, gali jį naudoti tik licencijoje nurodytais tikslais ir laikydamasis teisės aktuose nurodytų asmens duomenų apsaugos reikalavimų. Projekto veiklos bus vykdomos ir projekto vykdytojų fizinė buvimo vieta bus Vilniaus universitete (Universiteto g. 5, Akademijos g. 4, Vilnius), Vytauto Didžiojo universitete (Universiteto g. 10, Akademija, Kauno r., V. Putvinskio g. 23, Kaunas., Daukanto 27, Kaunas) ir Lietuvių kalbos institute (P. Vileišio g. 5, Vilnius).

VDU veiklos tikslas – sukurti anotuotą skaitomos rišlios šnekos stiliaus balso įrašų (5000 val., įsk. ne mažiau nei 100 val. nenorminės šnekos) garsyną.

Planuojama pasitelkti trečiuosius asmenis (paslaugų teikėjus), kurie suteiks paslaugą - surinks skaitomos rišlios šnekos stiliaus garso įrašus, užtikrinant diktorių įvairovę pagal lyties, amžiaus ir regiono kriterijus bei fonetinę, įrašymo įrangos ir akustinės aplinkos įvairovę.

Respondentai skaitys iš anksto pateiktus tekstus. Tuose tekstuose nei paties respondento, nei kitų asmenų asmens duomenų nebus. Tekstai skaitymui bus sudaromi kompiuterinėmis priemonėmis ir patikslinami projekto darbuotojų. Tekstai sudaromi taip, kad garsynas būtų fonetiškai subalansuotas (visų kalboje sutinkamų

¹ BDAR (33) dažnai būna neįmanoma asmens duomenų rinkimo metu galutinai nustatyti, kad duomenys bus tvarkomi mokslinių tyrimų tikslais. Todėl duomenų subjektai turėtų turėti galimybę duoti sutikimą dėl tam tikrų mokslinių tyrimų sričių, laikantis pripažintų mokslinių tyrimų srities etikos standartų. Duomenų subjektai turėtų turėti galimybę duoti sutikimą tik dėl tam tikrų tyrimų sričių arba tyrimų projektų dalių tiek, kiek tai leidžiama pagal numatytą tikslą;

(159) jei asmens duomenys tvarkomi mokslinių tyrimų tikslais, šis reglamentas taip pat turėtų būti taikomas tokiam tvarkymui. Šio reglamento tikslais asmens duomenų tvarkymas mokslinių tyrimų tikslais turėtų būti aiškinamas plačiai, įskaitant, pavyzdžiui, technologinę plėtrą ir demonstravimą, fundamentinius tyrimus, taikomuosius mokslinius tyrimus ir privačiojo sektoriaus lėšomis finansuojamus mokslinius tyrimus. Taip tvarkant duomenis taip pat turėtų būti atsižvelgta į SESV 179 straipsnio 1 dalyje nustatytą Sąjungos tikslą sukurti Europos mokslinių tyrimų erdvę.

(156) tvarkant asmens duomenis archyvavimo tikslais viešojo intereso labui, mokslinių ar istorinių tyrimų tikslais arba statistiniais tikslais, turėtų būti taikomos tinkamos duomenų subjektų teisių ir laisvių apsaugos priemonės pagal šį reglamentą. Tomis apsaugos priemonėmis turėtų būti užtikrinama, kad būtų įgyvendintos techninės ir organizacinės priemonės siekiant užtikrinti visų pirma duomenų kiekio mažinimo principą.

89 straipsnis Apsaugos priemonės ir nukrypti leidžiančios nuostatos, susijusios su duomenų tvarkymu archyvavimo tikslais viešojo intereso labui, mokslinių ar istorinių tyrimų tikslais arba statistiniais tikslais 1. Duomenų tvarkymui archyvavimo tikslais viešojo intereso labui, mokslinių ar istorinių tyrimų tikslais arba statistiniais tikslais pagal šį reglamentą taikomos tinkamos duomenų subjekto teisių ir laisvių apsaugos priemonės. Tomis apsaugos priemonėmis užtikrinama, kad būtų įdiegtos techninės ir organizacinės priemonės, visų pirma siekiant

užtikrinti, kad būtų laikomasi duomenų kiekio mažinimo principo. Tos priemonės gali apimti pseudonimų suteikimą, jeigu tie tikslai gali būti pasiekti tuo būdu. Visais atvejais, kai tuos tikslus galima pasiekti toliau tvarkant duomenis, iš kurių negalima arba nebegalima nustatyti duomenų subjektų tapatybės, tų tikslų siekiama tuo būdu. 2. Kai asmens duomenys tvarkomi mokslinių ar istorinių tyrimų tikslais arba statistiniais tikslais, Sąjungos arba valstybės narės teisės aktais gali būti nustatytos nukrypti leidžiančios nuostatos, susijusios su 15, 16, 18 ir 21 straipsniuose nurodytomis teisėmis, jei taikomos šio straipsnio 1 dalyje nurodytos sąlygos ir apsaugos priemonės, tokiu mastu, kokiu dėl tokių teisių gali tapti neįmanoma pasiekti konkrečių tikslų arba jos gali tapti rimta kliūtimi jiems pasiekti, ir norint pasiekti tuos tikslus yra būtinos tokios nukrypti leidžiančios nuostatos.

garsų ir jų kombinacijų pavyzdžiai, atspindėta įvairovė). Tekstus planuojama sudaryti iš viešai prieinamų tekstynų ir ar kitų viešai skelbiamų kūrinių ištraukų ir/arba citatų, skaidant tekstus atkarpomis ir atsitiktinai sumaišant visų šaltinių visas atkarpas bendrame išvestiniame kūrinyje, kuris bus pateiktas respondentams skaityti. Taip pat bus sukurta demonstracinė šnekos atpažinimo sistema, siekiant parodyti garsyno tinkamumą šnekos atpažinimo tikslams, ir parengta pilna dokumentacija, skirta teisėtam projekto rezultatų pateikimui atviroje priemonėje.

Surinkti ir apdoroti balso įrašai, jų anotacija bus perduoti VU, taip pat bus toliau saugomi VDU ir naudojami mokslinių tyrimų tikslais.

Kodėl būtina atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą².

Poveikio duomenų apsaugai vertinimą būtina atlikti vadovaujantis Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (toliau - BDAR) 35 straipsnio 1 ir 4 dalimis, taip pat pagal Duomenų tvarkymo operacijų, kurioms taikomas reikalavimas atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą, sąrašą, patvirtintą Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2019 m. kovo 14 d. įsakymu, bei atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinamo projekto aprėptyje tvarkant asmens duomenis, yra rizika, kad fizinių asmenų teisėms bei laisvėms gali kilti didelis pavojus.

- (1) Tvarkomi nepilnamečių duomenys.
- (2) Galimas asmens duomenų tvarkymo tikslo pasikeitimas. Garsyno formavimo procesas, t.y. projekto įgyvendinimas yra mokslinis tyrimas, kaip tai apibrėžta BDAR 159 premb., tačiau paskelbus Garsyną jo duomenys (įrašyti asmenų balsai) bus naudojami trečiųjų asmenų ir kitais nei mokslinių tyrimų tikslais.
- (3) "Asmens balso" kaip asmens duomenų specifika. Vienas iš renkamų asmens duomenų bus "asmens balsas", jį išsaugant audio įrašo (garso) formatu. Projekto įgyvendinimo tikslais asmens balsas nebus laikomas biometriniu duomeniu, nes nebus siekiama identifikuoti asmens pagal jo balsą.
- (4) Garsyno, sudaryto iš fizinių asmenų balsų įrašų, viešas paskelbimas. Galutinis projekto rezultatas, turi būti patalpintas atviros prieigos repozitoriumuose suteikiant galimybę visiems norintiems licencijoje nurodytomis sąlygomis laisvai ir be apribojimų naudoti Garsyne surinktus fizinių asmenų balsus.
- (5) Naujų technologijų naudojimas. Asmens duomenys bus tvarkomi naudojant naujas technologijas, taip pat sunku numatyti ateityje galimą asmens balsų įrašų panaudojimą dėl technologijų vystymosi.

Planuojamos atlikti asmens duomenų tvarkymo operacijos.

Visi projekto partneriai atliks šias duomenų tvarkymo operacijas:

1. Rinkimas.
2. Įrašymas.
3. Registravimas.
4. Organizavimas, rūšiavimas, sisteminimas.
5. Saugojimas.
6. Adaptavimas ar modifikavimas.
7. Atkūrimas.
8. Naudojimas.
9. Atskleidimas perduodant, platinant ar kitaip.
10. Sinchronizavimas ar derinimas.
11. Apribojimas.
12. Ištrynimasis.
13. Duomenų sunaikinimas.

Veiklos aprašymas, jos tikslai.

² Sąlygas kada reiklingas atlikti poveikio vertinimą nustato BDAR 35 str. bei Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2019 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. IT-35 (1.12. E) Dėl Duomenų tvarkymo operacijų, kurioms taikomas reikalavimas atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą, sąrašo patvirtinimo.

Veiklos tikslas – sukurti anotuotą skaitomos rišlios šnekos stiliaus balso įrašų (5000 val., įsk. ne mažiau nei 100 val. nenorminės šnekos) garsyną.

Planuojama pasitelkti trečiuosius asmenis (paslaugų teikėjus), kurie suteiks paslaugą - surinks skaitomos rišlios šnekos stiliaus garso įrašus, užtikrinant diktorių įvairovę pagal lyties, amžiaus ir regiono kriterijus bei fonetinę, įrašymo įrangos ir akustinės aplinkos įvairovę.

Respondentai skaitys iš anksto pateiktus tekstus. Tuose tekstuose nei paties respondento, nei kitų asmenų asmens duomenų nebus. Tekstai skaitymui bus sudaromi kompiuterinėmis priemonėmis ir patikslinami projekto darbuotojų. Tekstai sudaromi taip, kad garsynas būtų fonetiškai subalansuotas (visų kalboje sutinkamų garsų ir jų kombinacijų pavyzdžiai, atspindėta įvairovė). Tekstus planuojama sudaryti iš viešai prieinamų tekstynų ir ar kitų viešai skelbiamų kūrinių ištraukų ir/arba citatų, skaidant tekstus atkarpomis ir atsitiktinai sumaišant visų šaltinių visas atkarpas bendrame išvestiniame kūrinyje, kuris bus pateiktas respondentams skaityti. Taip pat bus sukurta demonstracinė šnekos atpažinimo sistema, siekiant parodyti garsyno tinkamumą šnekos atpažinimo tikslams, ir parengta pilna dokumentacija, skirta teisėtam projekto rezultatų pateikimui atviroje prieigoje.

Surinkti ir apdoroti balso įrašai, jų anotacija bus perduoti VU, taip pat bus toliau saugomi VDU ir naudojami mokslinių tyrimų tikslais.

2. Asmens duomenų tvarkymo aprašymas

Aprašomi asmens duomenų rinkimo, naudojimo, saugojimo ir naikinimo veiksmai, nurodoma, iš kokių šaltinių bus renkami duomenys, kam bus teikiami (galima pateikti asmens duomenų tvarkymo veiksmų schemą)³. Aprašoma, kokie asmens duomenų tvarkymo veiksmai gali kelti pavojų fizinių asmenų teisėms ir laisvėms.

Aprašoma, kokie asmens duomenų tvarkymo veiksmai gali kelti pavojų fizinių asmenų teisėms ir laisvėms

Didžiausią pavojų gali kelti fizinių asmenų teisėms ir laisvėms, balso įrašų atvėrimas ir laisvas prieinamumas trečiosioms šalims, nes dėl besivystančių technologijų negalima numatyti galimo jų panaudojimo tikslų, apimties ir pasekmių.

Aprašomi asmens duomenų rinkimo, naudojimo, saugojimo ir naikinimo veiksmai, nurodoma, iš kokių šaltinių bus renkami duomenys, kam bus teikiami (galima pateikti asmens duomenų tvarkymo veiksmų schemą).

Duomenys bus tvarkomi pagal VDU patvirtintas asmens duomenų tvarkymo taisykles.

1. Rinkimas. Duomenų (balso įrašas, lytis, amžiaus grupė pagal pateiktus amžiaus grupių rėžius, gimtoji kalba, tėvo gimtoji kalba, mamos gimtoji kalba, kilmės vieta (savivaldybė, kurioje pabaigta pradinė mokykla, ar asmens kalboje pastebėtinas būdingas netaisyklingas sistemiškas vieno arba kelių lietuvių kalbos garsų tarimas (nesusijęs su dialektu)) rinkimas bus vykdomas perkant asmens duomenų rinkimo paslaugą iš trečiųjų asmenų (duomenų tvarkytojo). Su duomenų tvarkytoju bus pasirašoma duomenų tvarkymo sutartis. Duomenys bus renkami tiesiogiai iš pačių asmenų prašant perskaityti tam tikrą iš anksto paruoštą tekstą. Balsas bus įrašomas mikrofonu, kiti duomenys – bus išsaugomi skaitmeniniu formatu duomenų bazėje/ duomenų rinkinyje. Visi asmenys kurių duomenys bus renkami, bus

³Rinkimas - asmens duomenų gavimas ir kūrimas. Tai gali būti duomenų surinkimas iš pačių asmenų arba kitų šaltinių.

Registravimas - duomenų įrašymas, užfiksavimas arba sisteminimas dokumentuose ar elektroninėse duomenų bazėse.

Organizavimas - duomenų struktūrizavimas arba išdėstymas tam, kad juos būtų lengviau peržiūrėti ar analizuoti.

Saugojimas - duomenų laikymas tam tikrą laikotarpį, atsižvelgiant į teisinius reikalavimus ir duomenų paskirtį.

Adaptavimas ar modifikavimas - duomenų keitimas, atnaujinimas arba kitaip modifikuojant, kad atspindėtų pasikeitusias aplinkybes arba poreikius.

Atkūrimas - procesas, leidžiantis duomenis atkurti po netikėto praradimo, pvz., dėl techninio gedimo.

Naudojimas - bet koks duomenų naudojimas arba eksploatavimas, pvz., analizuojant, vertinant arba peržiūrint duomenis tam tikriems procesams.

Atskleidimas perduodant, platindamas ar kitaip - duomenų pateikimas trečiosioms šalims, tai gali būti duomenų siuntimas kitoms įmonėms, valstybinėms institucijoms ar tarptautinėms organizacijoms.

Sinchronizavimas ar derinimas - duomenų sinchronizavimas tarp įvairių sistemų ar platformų siekiant užtikrinti jų nuoseklumą ir aktualumą.

Apribojimas - duomenų tvarkymo apribojimas, kai duomenys nėra trinami, bet jų tvarkymas yra ribojamas.

Ištrynimasis - duomenų sunaikinimas taip, kad juos būtų neįmanoma atkurti ar atpažinti.

Duomenų sunaikinimas - visiškasis duomenų pašalinimas iš duomenų bazės ar saugojimo vietos taip, kad jie nebegalėtų būti panaudoti

supažindinami su duomenų rinkimo tvarka ir tikslais. Duomenys bus renkami tik gavus rašytinį asmens sutikimą dalyvauti moksliniame tyrime.

2. Registravimas - duomenų įrašymas, užfiksavimas arba sisteminimas dokumentuose ar elektroninėse duomenų bazėse.
3. Organizavimas - duomenų struktūrizavimas arba išdėstymas tam, kad juos būtų lengviau peržiūrėti ar analizuoti.
4. Saugojimas. Duomenys bus saugojami VDU saugioje aplinkoje, ne trumpiau kaip 2 metus po projekto pabaigimo, mokslinių tyrimų tikslams.
5. Adaptavimas ar modifikavimas - duomenų keitimas, atnaujinimas arba kitaip modifikuojant, kad atspindėtų pasikeitusias aplinkybes arba poreikius.
6. Atkūrimas - procesas, leidžiantis duomenis atkurti po netikėto praradimo, pvz., dėl techninio gedimo.
7. Naudojimas - bet koks duomenų naudojimas arba eksploatavimas, pvz., analizuojant, vertinant arba peržiūrint duomenis tam tikriems procesams. Duomenys bus naudojami demonstraciniam AI modeliui apmokinti.
8. Atskleidimas perduodant, platindamas ar kitaip. Asmens duomenys (balso įrašas; anonimiškas balso pateikėjo identifikacinis kodas; amžiaus grupė; gimtoji kalba; tėvo gimtoji kalba; mamos gimtoji kalba; savivaldybė, kurioje pabaigta pradinė mokykla; savivaldybė, kurioje gyvenama šiuo metu; kalbos ypatumai (ar švepluoja)) rinkimas bus vykdomas perkant asmens duomenų rinkimo paslaugą iš trečiųjų asmenų (duomenų tvarkytojo) bus perduoti VU su tikslu suformuoti Garsyną ir jį paskelbti atviros prieigos formatu.
9. Sinchronizavimas ar derinimas - duomenų sinchronizavimas tarp įvairių sistemų ar platformų siekiant užtikrinti jų nuoseklumą ir aktualumą.
10. Apribojimas - duomenų tvarkymo apribojimas, kai duomenys nėra trinami, bet jų tvarkymas yra ribojamas.
11. Ištrynimasis - tai procesas, kai duomenys yra pašalinami iš aktyvios duomenų bazės ar sistemos, taip, kad juos būtų neįmanoma atpažinti, tačiau gali likti atsarginėse kopijose.
12. Duomenų sunaikinimas - visiškas duomenų pašalinimas iš duomenų bazės ar saugojimo vietos taip, kad jie nebegalėtų būti atkurti ar panaudoti.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Balso įrašas												
Amžiaus grupė												
Gimtoji kalba												
Tėvo gimtoji kalba												
Mamos gimtoji kalba												
Savivaldybė, kurioje pabaigta pradinė mokykla												
Kilmės vieta (savivaldybė, kurioje pabaigta pradinė mokykla)												
Ar asmens kalboje pastebėtinai būdingas netaisyklingas												

sistemiškas vieno arba kelių lietuvių kalbos garsų tarimas (nesusijęs su dialektu).											
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Aprašomas tvarkymo mastas: kokių kategorijų asmens duomenys bus tvarkomi; ar bus tvarkomi specialių kategorijų asmens duomenys arba duomenys apie apkaltinamuosius nuosprendžius ir nusikalstamas veikas; kiek duomenų, kaip dažnai bus renkama ir naudojama; kaip ilgai bus saugomi asmens duomenys; nurodomas apytikslis duomenų subjektų skaičius bei geografinė duomenų tvarkymo aprėptis.

Kokių kategorijų asmens duomenys bus tvarkomi.

Asmens duomenys bus renkami įgyvendinat projektą mokslinių tyrimų tikslais. Bus renkami šie asmens duomenys

1. Balso įrašas
2. Lytis
3. Amžiaus grupė pagal pateiktus amžiaus grupių režius
4. Gimtoji kalba
5. Tėvo gimtoji kalba
6. Mamos gimtoji kalba
7. Kilmės vieta (savivaldybė, kurioje pabaigta pradinė mokykla)

Šie asmens duomenys nėra renkami iš diktorių, tačiau bus nurodomi anotuojant įrašus:

8. Ar asmens kalboje pastebėtinas būdingas netaisyklingas sistemiškas vieno arba kelių lietuvių kalbos garsų tarimas (nesusijęs su dialektu).

Ar bus tvarkomi specialių kategorijų asmens duomenys arba duomenys apie apkaltinamuosius nuosprendžius ir nusikalstamas veikas.

Bus renkami nepilnamečių duomenys pagal dvi amžiaus grupes ≤ 14 ir 15-24 gavus nepilnamečio ir jo atstovo sutikimą.

Kiek duomenų, kaip dažnai bus renkama ir naudojama.

Balso įrašų (5000 val., įsk. ne mažiau nei 100 val. nenorminės šnekos) ir kiti įvardinti duomenys bus renkami projekto įgyvendinimo laikotarpiu, t.y. nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. iki 2026 m. balandžio 1 d.

Kaip ilgai bus saugomi asmens duomenys.

Duomenys bus saugojami VDU saugioje aplinkoje, ne trumpiau kaip 2 metus po projekto pabaigimo mokslinių tyrimų tikslams.

Nurodomas apytikslis duomenų subjektų skaičius bei geografinė duomenų tvarkymo aprėptis.

Geografinis paplitimas – visa Lietuvos teritorija, planuojama surinkti apie 5000 val. garsyną.

Aprašomas duomenų tvarkymo pobūdis: kokio pobūdžio santykiai sieja Jūsų įmonę su duomenų subjektais; ar duomenų subjektai turės galimybę kontroliuoti duomenų tvarkymą; ar duomenų subjektai gali numatyti, kad jų asmens duomenys bus tvarkomi šiuo būdu; ar bus tvarkomi vaikų ir kitų pažeidžiamų asmenų duomenys; įvertinama, ar toks duomenų tvarkymas yra saugus; ar duomenų tvarkymo technologijos yra naujos, ar egzistuojančios technologijos bus panaudotos kitokiu būdu; koks yra technologijų išsivystymo lygis šioje srityje; ar yra kokių nors visuomeninių ar pan. problemų ar klausimų, į kuriuos būtina atsižvelgti; nurodoma, ar yra įsipareigojimas laikytis patvirtinto elgesio kodekso ar patvirtinto sertifikavimo mechanizmo.

Kokio pobūdžio santykiai sieja Jūsų įmonę su duomenų subjektais.

Duomenų subjektai bus atsitiktinai parenkami asmenys neturintys jokių tiesioginių ryšių su VDU ir/ar kitais projekto partneriais.

Ar duomenų subjektai turės galimybę kontroliuoti duomenų tvarkymą.

Duomenų subjektai turės galimybę pasinaudoti visomis BDAR numatytomis duomenų subjektų teisėmis. Problema gali iškilti kai siekiant minimizuoti tvarkomus duomenis nebus galimybės susieti balso įrašo su duomenų subjektu, dėl tos priežasties nebus galima ištrinti balso įrašo. Taip pat sudarytą Garsyną paskelbus viešai ir pasibaigus projekto vykdymo laikotarpiui nebus galimybės modifikuoti Garsyno, t. y. ištrinti pavienių įrašų ir/ar su įrašais susijusių duomenų (pavyzdžiui, meta duomenų apie duomenų subjekto priklausymą tam tikrai amžiaus grupei ir/ar seniūniją, kurioje asmuo gyvena).

Ar duomenų subjektai gali numatyti, kad jų asmens duomenys bus tvarkomi šiuo būdu.

Kiekvienas duomenų subjektas pateiks rašytinį sutikimą dėl dalyvavimo moksliniame tyrime, kuriame jis bus informuotas kokiais tikslais ir kaip bus tvarkomi jo asmens duomenys.

Ar bus tvarkomi vaikų ir kitų pažeidžiamų asmenų duomenys.

Bus tvarkomi nepilnamečių duomenys gavus nepilnamečio ir jo atstovo sutikimą.

Įvertinama, ar toks duomenų tvarkymas yra saugus:

Asmens duomenų tvarkymas yra saugus nes laikomasi šių pagrindinių priemonių duomenų saugumui užtikrinti:

1. Duomenys bus tvarkomi vadovaujantis institucijoje yra patvirtintomis asmens duomenų tvarkymo taisyklės. https://www.vdu.lt/wp-content/uploads/2023/05/VDU_asmens-duomenu-tvarkymo-taisykles.pdf
2. Bus tvarkomi tik tie duomenys kurie būtini įgyvendinti projektą (duomenų kiekio mažinimas).
3. Pasirašyti konfidencialumo sutartis su savo darbuotojais.

Ar duomenų tvarkymo technologijos yra naujos, ar egzistuojančios technologijos bus panaudotos kitokiu būdu; koks yra technologijų išsivystymo lygis šioje srityje.

Duomenų rinkimui ir saugojimui bus naudojamos įprastinės tokiu tikslu (garsyno sudarymui ir/ar moksliniams tyrimams) naudojamos technologijos – mikrofonu balso įrašams daryti ir išsaugoti bei skaitmeninės laikmenos (kietasis kompiuterio diskas) visiems duomenims saugoti.

Ar yra kokių nors visuomeninių ar pan. problemų ar klausimų, į kuriuos būtina atsižvelgti:

Atsižvelgiant į egzistuojančias įvairias nuomones dėl dirbtinio intelekto tolimesnio vaidmens ir jo įtakos ateityje, labai svarbu informuoti asmenys, kad daromi balso įrašai bus naudojamo DI technologijom plėtoti.

Nurodoma, ar yra įsipareigojimas laikytis patvirtinto elgesio kodekso ar patvirtinto sertifikavimo mechanizmo.

Institucija turi patvirtintas Asmens duomenų tvarkymo taisykles, pagal kurias įsipareigoja užtikrinti tinkamas technines ir organizacines asmens duomenų saugumo priemones, taip pat laikytis asmens duomenų tvarkymą ir apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

Aprašomi asmens duomenų tvarkymo tikslai: kokį rezultatą siekiama gauti; kokį poveikį tai turės fiziniams asmenims; kokia yra tokio duomenų tvarkymo nauda Jūsų įmonei bei kitiems asmenims.

Kokį rezultatą siekiama gauti.

Duomenys renkami mokslinių tyrimų tikslais įgyvendinti projektą, kurio tikslas sudaryti galimybes ir geresnes sąlygas skaitmeninio plėtrai ir naujomis technologijomis pagrįstiems sprendimams, kuriant pažangias skaitmenines paslaugas visuomenei, parengti ne mažiau kaip 10 tūkst. val. anotuotą lietuvių kalbos garsyną, skirtą šnekos atpažinimo, DI ir inovatyvioms technologijoms plėtoti. Taigi, surinktus asmens duomenis - balso įrašus - tretieji asmenys naudos DI ir inovatyvioms technologijoms plėtoti.

Kokį poveikį tai turės fiziniams asmenims.

Projekto metu bus tvarkomi asmens duomenys naudojant naujas technologijas, todėl kyla rizika, kad fizinių asmenų teisėms ir laisvėms gali kilti didelis pavojus, ypač dėl balso įrašų atvirimo ir prieinamumo trečiosioms šalims bei sunkiai prognozuojamo technologijų vystymosi ir jų naujų galimybių.

Kokia yra tokio duomenų tvarkymo nauda Jūsų įmonei bei kitiems asmenims.

2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimo Nr. 797 redakcija), teigiama, kad vienas esminių šalies konkurencingumo ir produktyvumo didinimo veiksnių yra visos valstybės skaitmeninimas ir technologinis atsinaujinimas – aukštos pridėtinės vertės produktų kūrimo pagrindas. Skaitmeninės Europos programoje pabrėžiama, kad prioritetas turėtų būti skiriamas superkompiuterijos, dirbtinio intelekto, kibernetinio saugumo, aukšto lygio skaitmeninių įgūdžių ir skaitmeninių technologijų plataus naudojimo užtikrinimui visose ekonomikos srityse ir visuomeniniame gyvenime.

Galutiniai naudos gavėjai – potencialūs vartotojai, kurie naudoja ar naudotų skaitmenines kalbos technologijas, kurios sukurtos ar gali būti sukurtos anotuotų lietuvių kalbos garsynų pagrindu.

Bendras minėtus vartotojus siejantis poreikis yra šnekos atpažinimo ir sintezės modelių apmokymui ir kt. susijusiems tikslams turėti viešai prieinamą, standartizuotą anotuotą garsyną, tenkinantį tokius reikalavimus:

a) Pritaikytą sudėtingesnėms užduotims. Paprastesnėms užduotims, pvz., raktinių žodžių paieška, gali pakakti santykinai mažesnio duomenų rinkinio. Tačiau sudėtingesnėms užduotims, reikia didesnio duomenų rinkinio su įvairesnėmis imtimis, kad būtų atspindėtas kalbos modelių ir kalbinių niuansų kintamumas.

b) Turintį duomenų įvairovę. Norint sukurti patikimus ir apibendrintus kalbos apdorojimo modelius, labai svarbu, kad duomenų rinkinys būtų įvairus, apimantis įvairius kalbėtojus, akcentus, kalbas ir aplinkos sąlygas. Duomenų rinkinys turėtų apimti kalbos tempo, tono, foninio triukšmo ir akustinių sąlygų skirtumus, kad modeliai galėtų gerai veikti realaus gyvenimo scenarijuose.

c) Tinkančio tikslesniam ir patikimesniam modelių veikimui. Paprastai didesni duomenų rinkiniai leidžia pasiekti tikslesnį ir patikimesnį modelio veikimą, ypač giliuoju mokymusi pagrįstų metodų, kuriems reikia didelio duomenų kiekio, kad būtų galima veiksmingai išmokti sudėtingus modelius, atveju.

d) Tinkančio lyginamajai analizei ir palyginimui. Anotuotas garsynas turi būti pakankamai didelis, kad būtų galima gauti statistiškai reikšmingus rezultatus ir prasmingai palyginti skirtingus algoritmus, modelius ar sistemas. Duomenų rinkinio dydis turi būti pakankamas, kad būtų galima atlikti patikimus našumo vertinimus ir statistines analizes.

e) Pritaikyto ateities poreikiams. Vystantis moksliniams tyrimams ir atsirandant naujoms taikomosioms programoms, duomenų rinkinys turi būti pakankamai didelis ir išsamus, kad atitiktų būsimus poreikius ir tiktų palaikyti nuolatinės kalbos apdorojimo technologijų naujoves.

3. Konsultacijos

Aprašoma, kaip planuojama sužinoti suinteresuotų asmenų nuomonę arba pagrindžiama, kodėl to daryti nebūtina: kokių asmenų nuomonę planuojama gauti; kokie asmenys bus pasitelkti Jūsų įmonėje, ar bus pasitelkti duomenų tvarkytojai; ar planuojama konsultuotis su duomenų saugos ekspertais ar kitokių sričių ekspertais.

Duomenų tvarkymo klausimai bus nuolatos konsultuojamasi su institucijos paskirtu Asmens duomenų apsaugos pareigūnu. Duomenų subjektai (išskyrus duomenų rinkimą VU) bus iš anksto informuojami apie duomenų rinkimą ir tvarkymą ir renkamus asmens duomenis tik iš tų duomenų subjektų, kurie bus jau sutikę dalyvauti moksliniame tyrime ir susipažinę su planuojamu asmens duomenų tvarkymu.

4. Būtinumo ir proporcingumo įvertinimas

Aprašomas asmens duomenų tvarkymo teisėtumas ir tvarkymo proporcingumas: nurodomas teisėto tvarkymo pagrindas; įvertinama, ar tvarkant asmens duomenis bus pasiektas Jūsų tikslas; ar tą patį rezultatą įmanoma pasiekti kitokiu būdu; koku būdu bus išvengta veiklos sutrikimų; kaip bus užtikrinta duomenų kokybė ir įgyvendintas duomenų kiekio mažinimo principas; kokia informacija bus pateikta duomenų subjektams; kaip Jūsų įmonė planuoja įgyvendinti duomenų subjektų teises; koku būdu bus užtikrinta, kad duomenų tvarkytojas laikytųsi reikalavimų; koku būdu bus užtikrintas į užsienio valstybes teikiamų asmens duomenų saugumas.

Nurodomas teisėto tvarkymo pagrindas.

Pagal BDAR 6 straipsnio 1 dalies a punktą ir e punktą.

Atliekamas mokslinis tyrimas, kurio pagrindinis rezultatas - Garsyno „LIEPA–3„ suformavimas, yra finansuojamas iš viešųjų lėšų ir vykdomas viešo intereso labui, kadangi prisideda prie lietuvių kalbos išsaugojimo ir bei sukuria prielaidas jos naudojimui inovatyviomis technologijomis. Tačiau nepaisant tuo, kad duomenys renkami ir tvarkomi viešo intereso labai, esant galimybei visi duomenų subjektai informuojami pagal BDAR 6 straipsnio 1 dalies a punktą.

Įvertinama, ar tvarkant asmens duomenis bus pasiektas Jūsų tikslas; ar tą patį rezultatą įmanoma pasiekti kitokiu būdu.

Dirbtinio intelekto technologijoms apmokyti yra reikalingi dideli duomenų kiekiai, todėl 5000 val. skaitomos rišlios šnekos stiliaus balso įrašai yra būtini.

Kiti renkami asmens duomenys yra reikalingi garsyno sudarymo metodikos pagrindimui atskleidžiant garsyno struktūrą.

Kaip bus užtikrinta duomenų kokybė ir įgyvendintas duomenų kiekio mažinimo principas:

Duomenų kiekio mažinimo principas bus įgyvendintas renkant tik tuos duomenis, kurie reikalingi tyrimo tikslams pasiekti.

Kokia informacija bus pateikta duomenų subjektams:

- **Tvarkymo tikslus:** Kokiu tikslu ir kodėl bus renkami ir naudojami jo duomenys.
- **Tvarkymo būdus:** Kaip bus tvarkomi jo duomenys, įskaitant informaciją apie tai, kur duomenys bus saugomi, kaip ilgai, ir kas juos galės matyti ar naudoti.
- **Duomenų saugumą:** Kokios priemonės bus taikomos asmens duomenų apsaugai.
- **Duomenų subjektų teises:** Asmens teisę bet kada atšaukti sutikimą, teisę priėti prie savo duomenų, teisę prašyti duomenų ištrynimo, taisymo ar peržiūros, ir kitas teises pagal galiojančius duomenų apsaugos įstatymus.
- **Galimas rizikas:** Bet kokios galimos rizikos ar nepatogumai, susiję su duomenų tvarkymu.

Kaip Jūsų įmonė planuoja įgyvendinti duomenų subjektų teises.

Duomenų subjektų teisės bus įgyvendinamos pagal Universiteto rektoriaus 2022 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 446 patvirtintas Asmens duomenų tvarkymo taisyklės.

Kokiu būdu bus užtikrinta, kad duomenų tvarkytojas laikytųsi reikalavimų:

Duomenų tvarkytojui nustatyti duomenų tvarkymo konfidencialumo ir saugumo užtikrinimo reikalavimai (bus sudaroma duomenų tvarkymo sutartis).

Kokiu būdu bus užtikrintas į užsienio valstybes teikiamų asmens duomenų saugumas.

Ieškamos techninės ar teisinės galimybės siekiant užtikrinti, kad asmens duomenys būtų neprieinami asmenims iš trečiųjų šalių

5. Pavojų nustatymas ir įvertinimas

Aprašomas pavojaus ir poveikio fiziniam asmeniui pobūdis. Jei būtina, aprašoma susijusi verslo rizika.	Žalos tikimybė	Žalos sunkumas	Bendras pavojaus lygis
	Mažai tikėtina, tikėtina ar labai tikėtina	Minimali, reikšminga ar sunki	Žemas, vidutinis ar aukštas

Asmens duomenų konfidencialumo praradimas– netyčinis arba neteisėtas asmens duomenų laikinas ar nuolatinis atskleidimas ar prieigos prie asmens duomenų suteikimas asmenims, kurie neturi teisės susipažinti su asmens duomenimis: asmens duomenys gali būti atskleisti netinkamoms šalims; asmens duomenų išplitimas labiau nei yra būtina ir duomenų subjekto kontrolės praradimas savo asmens duomenų atžvilgiu; galimas panaudojimas kitais, nei nustatytais ar neteisėtais tikslais.	Mažai tikėtina	Sunki	Žemas
Asmens duomenų vientisumo praradimas (neautorizuotas asmens duomenų pakeitimas): pavogta asmens tapatybė susiejant vieno asmens identifikuojančius duomenis su kito asmens duomenimis; informacijos iškraipymas.	Mažai tikėtina	Sunki	Žemas
Asmens duomenų prieinamumo praradimas (asmens duomenų praradimas, sunaikinimas): administracinių procesų sutrikdymas, dėl ko negalima įgyvendinti duomenų subjekto teisių; projekto metu renkami asmens duomenys gali būti netyčia prarasti arba sunaikinti dėl techninių klaidų, virusų ar kibernetinių atakų.	Mažai tikėtina	Sunki	Žemas

6. Priemonių sumažinti nustatymas

Nurodomos papildomos priemonės, kurių galima imtis siekiant sumažinti ar panaikinti aukšto ar vidutinio lygio pavojus.				
Pavojus	Priemonės sumažinti ar pašalinti pavojų	Priemonės pritaikymo rezultatas	Likęs pavojus	Priemonė patvirtinta
		Pašalinta, sumažinta, priimtina rizika	Žemas, vidutinis ar aukštas	Taip, ne

<p>Asmens duomenų prieinamumo praradimas (asmens duomenų praradimas, sunaikinimas);</p> <p>Asmens duomenų vientisumo praradimas (neautorizuotas asmens duomenų pakeitimas);</p> <p>Asmens duomenų prieinamumo praradimas (asmens duomenų praradimas, sunaikinimas);</p>	<p>Nustatyti duomenų tvarkytojui įsipareigojimai dėl asmens duomenų tvarkymo saugumo reikalavimų užtikrinimo (konfidencialumo, vientisumo praradimo, prieinamumo praradimo, sunaikinimo). Taip pat duomenų tvarkytojas įpareigotas visiems tyrimo dalyviams pateikti tyrimo informacinį lapą, kurioje bus visa informacija apie tyrimą, apie tai kaip bus renkami asmens duomenis, kokių tikslų, kokias būdais, kokios yra duomenų subjekto teisės bei kaip ir kur jas gali įgyvendinti. Taip pat duomenų tvarkytojui nustatytas reikalavimas iš kiekvieno dalyvio gauti informuotą sutikimą.</p>	Sumažinta	Žemas	Taip
<p>Asmens duomenų prieinamumo praradimas (asmens duomenų praradimas, sunaikinimas);</p>	<p>Nustatyta prieiga prie asmens duomenų suteikiama tik tiems darbuotojams ar partneriams, kuriems tai būtina jų darbo funkcijoms atlikti.</p>	Sumažinta	Žemas	Taip
	<p>Registras kuriame saugoma informacija apie prieigos teisių suteikimą, keitimą ir panaikinimą.</p>	Sumažinta	Žemas	Taip
	<p>Yra viešai prieinamos Vytauto didžiojo universiteto asmens duomenų tvarkymo taisyklės, kurios aiškiai nurodo, kaip universitete tvarkomi asmens duomenys, kokios yra atsakomybės ir kokios procedūros taikomos tvarkant duomenis. Šio taisyklės yra prieinamos tiek universiteto darbuotojams, tiek duomenų subjektams, kurie jas gali rasti universiteto svetainėje: https://www.vdu.lt/wp-content/uploads/2023/05/VDU_asmens-duomenu-tvarkymo-taisykles.pdf.</p>	Sumažinta	Žemas	Taip

	Taikomas duomenų pseudominimizavimas, t. y. unikalios identifikatoriaus suteikimas konkrečiam asmeniui bei to identifikatoriaus naudojimas vietoje tiesiogiai identifikuojančių duomenų, (pvz. vardo / pavardės, asmens kodo ar jų derinio), siekiant užtikrinti tyrimo dalyvio tapatybės apsaugą ir sumažinti asmens duomenų atskleidimo riziką.	Sumažintas	Žemas	Taip
--	---	------------	-------	------

7. Išvados ir sprendimai

Nurodomos priemonės ir įvardijamas likęs pavojus	Vardas, pavardė, data, parašas	Pastabos
Priemonės patvirtintos:		Įtraukti numatytas priemones į veiklos planą, nustatant atlikimo terminą ir atsakingus asmenis
Likęs pavojus pripažintas priimtina rizika:		Jei priimtina rizika pripažintas aukšto lygio pavojus priimtinas, privaloma kreiptis dėl išankstinės konsultacijos į Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją

Duomenų apsaugos pareigūno nuomonė

Duomenų apsaugos pareigūno nuomonė turi būti pateikta dėl asmens duomenų tvarkymo teisėtumo, planuojamų priemonių pavojams mažinti ar pašalinti bei dėl galimybės toliau tvarkyti asmens duomenis.

<p>Nurodoma duomenų apsaugos pareigūno nuomonė: Asmens duomenų tvarkymas laikomas teisėtu. Iš duomenų tvarkymo operacijų matyti, kad Duomenų valdytojas siekia užtikrinti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – Reglamentas) 5 straipsnyje įtvirtintų principų. Tvarkymas atitinka BDAR 6 straipsnio 1 dalies a (sutikimas) ir e (viešojo intereso labui) punktuose įtvirtintas teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlygas. Šiuo atveju asmens duomenys tvarkomi laikantis Vytauto Didžiojo universiteto Asmens duomenų tvarkymo taisyklių, XIII Skyriuje „Asmens duomenų tvarkymas mokslinio tyrimo tikslais“, patvirtintų Universiteto rektoriaus 2022 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. 446 (toliau – Taisyklės). Taikylėse yra numatyta, kad būtų taikomos ne žemesnės asmens duomenų saugumo užtikrinimo organizacinės ir techninės priemonės, numatytos šių Taisyklių priede Nr. 1. Atkreiptinas dėmesys, kad Duomenų valdytojas mokslinio tyrimo tikslais užtikrins asmens duomenų saugumą taikydamas griežtas prieigos kontrolės ir kitas saugumo priemones, siekiant sumažinti duomenų atskleidimo riziką. Pažymėtina, kad bus užtikrinta, jog tyrimo dalyviams bus suteikta aiški informacija apie duomenų rinkimo tikslus, metodus, jų teises ir tai, kaip bei kur jas galima įgyvendinti, taip pat užtikrinama, kad bus gautas informuotas sutikimas, kuris atitinka Reglamento reikalavimus.</p>	Vardas, pavardė, data, parašas <i>Ingrida Bukautaitė</i>
---	--

Nurodoma, ar atsižvelgta į duomenų apsaugos pareigūno nuomonę

Jeigu atmesta, pagrindžiama, kodėl.

2

Vardas, pavardė, data, parašas

Gautos kitų asmenų nuomonės

Trumpai aprašomos kitų asmenų nuomonės ir nurodoma, ar į jas atsižvelgta. Jeigu sprendimas skiriasi nuo susijusių asmenų nuomonės, pagrindžiama, kodėl.

2

Vardas, pavardė, data, parašas

Už šio poveikio duomenų apsaugai vertinimo priežiūrą paskirtas atsakingas asmuo

Pastaba. Duomenų apsaugos pareigūnas turi prižiūrėti asmens duomenų tvarkymo atitiktį Poveikio duomenų apsaugai vertinime nurodytoms išvadoms ir sprendimams.

Vardas, pavardė, data, parašas

Rektorius
Prof. habil. dr. Juozas Augutis

✓

